

PRECISIONS SEMANTICAS SOBOR DO EMPREGO EN
EDAFOLOXIA DAS VERBAS "CHAN", "SOLO" E "TERRA"

Por

Santamarina Fernández, A.
Instituto da Lingua Galega.

Díaz-Fierros V., F.
Departamento de Edafoloxía.

Universidade de Santiago

Neste derradeiros anos, cando os problemas edafolóxicos do territorio galego escomenzaron a ser acollidos con interés nos medios habituais de difusión, encentou tamén o emprego indiscriminado e dun certo xeito anárquico, das verbas "chan", "terra" ou "solo" pra mais ou menos conceptos semellantes. Nun desexo de normalizar o uso destes tecnicismos, é polo que se fai esta aportación lexicolóxica sobor da orixe, a súa evolución comparada noutros idiomas, e derradeiramente, a solución que se pensa mais axeitada pró seu uso en galego.

A terminoloxía galega débese poñer en consonancia coa de outros idiomas románicos. E pra xustificala nosa proposta imos facer brevemente a historia da palabra SOLUM e por referencia a ela a das palabras concurrentes terra e chan.

Existían en latín duas palabras SOLUM, unha sustan-
BRANA. Bol. Soc. Gal. Hist. Nat. Ano 1978. No 2 (99-103).

CADRO I.- Comparanza dos distintos significados que acadaron nas linguas romances, as verbas latinas "planum", "terra", "solum" e "solus". Aparecen con maiúsculas as verbas que acolleron o significado moderno do tecnicismo que é "obxecto da edafoloxía".

Latín	Castelán	Italian	Frances	Portugues	Catalan	Galego
planum	llano	piano	plain	chao	pla	chan
terra	tierra	terra	terre	terra	terra	terra
solum (por vía popular)	SUELO	SUOLO	suel	so	SÒL	so
solum (por vía culta)	-	-	SOL	SOLO	-	?? (?=SOLO)
solus	solo	solo	seul	sò	sól	sò

sin dúbida a razón que fixo que non fora escollida pra acoller o tecnicismo do que estamos a falar. Mais modernamente, aínda, veúselles en dar con moita precisión un senso á verba "terra" que o alonxa mais aínda do de "obxecto da edafoloxía" e que é do inglés "land" pra o que a FAO (1973) acuñou a seguinte definición: "as *terras* abranguen o ambiente físico, incluído o clima, relevo, solos, hidroloxía e vexetación na medida en que estes fan influxo sobre do potencial do uso das terras".

Tocante a palabra *chan* (de PLANUM), o seu uso como adxectiva foi imposible que sexa habilitable pra continuar ampliando o seu significado como sustantivo mais alá do sentido 'pavimento'.

No caso de escoller unha verba galega pra que recolla o senso edafolóxico que se está a discutir eiquí vemonos sin dúbida entre estas dúas alternativas:

- 1) Incorporar o cultismo "solo" co senso técnico dos outros idiomas romances.
- 2) Darllo a verba "terra", respetando o seu uso impreciso, mais tradicional, que se lle da en Galicia.

De ningunha das maneiras se debe manter o uso de "chan" con estas acepcións xa que pola súa orixe, evolución ou simplemente o seu senso correcto e totalmente inaxeitada pra significar o "obxecto da edafoloxía".

De entrabalas dúas alternativas propostas, coidase que é a primeira a mais axeitada e recomendable xa que se segue a evolución lóxica das linguas romances semellantes e non ten ningún problema de imprecisión ou homonimia, na mentras que a segunda, por unha parte entra en conflito con sentidos moi pertos da verba (xeolóxicos, astronómicos, etc) e pola outra prantexaría problemas co senso actual que se lles está a dar ás verbas sinonimas de "land" e sobre das que se está axuntando hoxendía importantísima documentación técnica pra unha avaliación e definición axeitada nos eidos da agronomía e da ordenación do territorio.

APENDICE

Sensos propostos pra verba "solo"

- solo*: 1. (agron. e xeol.) parte ou estrato explotado polas raíces das plantas ("solo arable", "solo forestal", "solo agrícola"). Neste sentido pode falar-se da "composición do solo", da "formación do solo", das distintas capas ou "horizontes" do solo (solo/subsolo), do "perfil do solo", etc.
2. (xeol.) parte sólida da superficie terrestre ("o relevo do solo").
3. (arqu. e inxen.) terreno onde se construe ou edifica ("a especulación do solo").
4. (popular) terreo onde se anda.

BIBLIOGRAFIA

- Brinkman, R., Smyth, A.J.- *Evaluación de tierras para fines rurales*. Proyecto Reg. FAO/PNVD RLA 70/457. Santiago (Chile) 1973.
- F.A.O.- *Esquema para la evaluación de tierras*. Boletín de Suelos N°. 32. Roma, 1976.